

Curs 2011-2012

NOM DE L'ASSIGNATURA: Oftalmologia (20559)

TITULACIÓ: Grau en Medicina

CURS: Quart

TRIMESTRE: Tercer

NOMBRE DE CRÈDITS ECTS: 4

HORES DE DEDICACIÓ DE L'ESTUDIANT: 100

LLENGUA O LLENGÜES DE LA DOCÈNCIA: castellà i català

PROFESSORAT: Miguel Castilla, Ana Martínez Palmer i Olga Martínez Giralt

COL·LABORADORS: Isaac Alarcón, Alfonso Antón, Marta Casina, Ana Matheu, Daniel Nahra, Josep Tuñí i Daniel Vilaplana

COORDINADOR: Miguel Castilla

1. Identificació de l'assignatura

Oftalmologia és una assignatura impartida durant el tercer trimestre del quart curs de la titulació. Consta de 4 crèdits ECTS (100 hores) i s'imparteix segons la distribució següent: 20 hores teòriques, 8 hores de seminaris i 16 hores de pràctiques que es realitzaran en el medi hospitalari amb la participació activa de l'estudiant a l'activitat diària del Servei.

2. Coordinació i professorat

Les activitats docents seran impartides pels professors: Dr. Miguel Castilla (coordinador, professor titular i cap de servei) i membres del Servei d'Oftalmologia, Isaac Alarcón (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Dr. Alfonso Antón (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Marta Calsina (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Dra. Ana Martínez Palmer (cap de secció i professora associada), Dra. Olga Martínez Giralt (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Ana Matheu (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Daniel Nahra (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Josep Tuñí (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent), Dr Daniel Vilaplana (metge adjunt del Servei i col·laborador en l'activitat docent).

3. Competències que s'han d'assolir

Durant el procés docent de l'assignatura es pretén que l'estudiant pugui assolir les competències establertes per les autoritats educatives i previstes en el pla d'estudis de la titulació. Serien les següents:

- Conèixer les tècniques bàsiques d'exploració de l'especialitat.
- Familiaritzar l'estudiant amb el context del pacient oftalmològic.
- Capacitar els alumnes per valorar els símptomes, per poder establir-ne la importància clínica.

4. Objectius

Generals

Donar a l'estudiant un coneixement general dels aspectes normals i patològics de l'oftalmologia.

Capacitar-lo per poder identificar els símptomes i els signes de les malalties oftalmològiques i per poder interpretar adequadament les proves bàsiques (agudes visual, tonometria, exploració dels pols anterior i posterior, campimetria, retinografies...). L'estudiant haurà de donar una primera orientació diagnòstica, particularment de les malalties més freqüents.

Preparar-lo perquè pugui reconèixer els símptomes i els signes d'alarma que indiquin la necessitat d'atenció urgent, tant a l'inici, com durant l'evolució de la malaltia.

Familiaritzar-se amb la seqüència diagnòstica ordenada de les malalties oftalmològiques.

Afavorir la participació de l'estudiant en el procés de diagnòstic diferencial, fent un ús racional de les exploracions pròpies de l'especialitat.

Aprofundir en els coneixements adquirits a les classes teòriques sobre aspectes més nous o relacionats amb altres àrees de la titulació i que són susceptibles de ser presentades amb materials iconogràfics o eines audiovisuals.

Capacitar-lo per fer una anamnesi i una exploració física bàsica adequades als malalts oftalmològics, així com preparar-lo per interpretar les proves complementàries bàsiques.

Conèixer les indicacions dels tractaments mèdics i quirúrgics.

Obtenir informació general sobre les característiques d'un pacient oftalmològic, tant a quiròfan, com a consultes externes i a urgències.

Específics

Donar els coneixements específics sobre l'etiologia, clínica, diagnòstic, tractament i pronòstic de les malalties oftalmològiques,

amb especial èmfasi en aquelles més freqüents, tant en la medicina primària com en l'hospitalària.

5. Avaluació dels aprenentatges

Es valoraran sobretot els aspectes de capacitació general, amb especial èmfasi en la distinció entre la normalitat i la patologia, i entre els processos lleus i els greus. També s'avaluaran de manera especial els coneixements més profunds de les malalties oftalmològiques més freqüents. Les dades clíniques i els criteris diagnòstics es consideraran més importants que els coneixements sobre aspectes específics del tractament.

6. Mètodes d'avaluació

Avaluació de coneixements teòrics (70% de la nota final), que es fa al final de curs

30 preguntes tipus test, d'opció múltiple amb una sola resposta vàlida, sense descompte en cas d'errada.

Avaluació dels coneixements pràctics (30% de la nota final)

Un tema per desenvolupar sobre l'experiència assolida a les pràctiques i cinc imatges iconogràfiques per comentar sobre casos clínics.

Criteris de superació i qualificacions qualitatives

L'assistència a les pràctiques és condició *sine qua non* per poder avaluar-se.

Per superar l'activitat, l'estudiant ha de participar en les activitats programades, i ha d'obtenir una nota de 5 o superior.

Superar el 70% dels objectius implica obtenir la qualificació de notable, i superar-ne el 90%, la d'excel·lent. Hi haurà un nombre de matrícules d'honor proporcional al nombre total d'alumnes matriculats, i s'atorgaran a les millors notes finals, sempre que superin el llindar d'excel·lent.

7. Continguts

Programa de l'assignatura

CLASSES TEÒRIQUES

Les classes teòriques es faran en horari de matí, dimarts de 14.00 a 15.00 hores i divendres, de 13.00 a 15.00 hores , a l'hospital del Mar.

Tema 1. Òptica ocular

Concepte d'emmetropia i ametropia. Concepte de diòptria. Alteracions de la refracció. Hipermetropia. Miopia. Astigmatisme. Presbícia. Tractament dels defectes de refracció. Nous conceptes de cirurgia refractiva.

Tema 2. Exploració funcional ocular

Agudes visual: concepte del mínim separable. Làmines de Snellen. Optotipus per a adults, analfabets i nens. Camp visual: límits, isòpteres, principals alteracions. Exploració del camp visual. Visió cromàtica: teoria tricromàtica de Young-Helmholtz. Alteracions de la visió dels colors congènites i adquirides. Electrofisiologia: ERG, EOG, PEV.

Tema 3. Aparell lacrimal

Anatomia: porció decretora i excretora. Fisiologia. Mesura de la secreció lacrimal. La pel·lícula lacrimal normal i la seva composició. Patologia de l'aparell excretor. Alteracions de la secreció lacrimal. Hiposecreció: motius. Hipersecreció. Inflamacions de la glàndula lacrimal: agudes i cròniques. Tumors de la glàndula lacrimal.

Tema 4. Òrbita

Anatomia. Exploració. Exoftàlmia i endoftàlmia: etiologia i tractament. Descompressió orbitària. Cel·lulitis orbitària. Pseudotumor orbitari. Tumors orbitaris: diagnòstic diferencial i tractament.

Tema 5. Parpelles

Anatomia i fisiologia. Alteracions congènites. Inflamacions. Alteracions de la posició: ectropi, entropi, simblèfaron. Classificació, diagnòstic i tractament. Trastorns de la motilitat. Tumors.

Tema 6. Superfície ocular I. Conjuntiva

Concepte de superfície ocular. Anatomia i fisiologia. Conjuntivitis bacterianes, víriques i al·lèrgiques. Degeneracions conjuntivals: pingüècula i pterígon. Pigmentació i tumors conjuntivals.

Tema 7. Superfície ocular II. Còrnea

Anatomia i fisiologia. Anomalies congènites de la còrnea. Distròfies i trastorns hereditaris. Queratitis bacteriana i diagnòstic diferencial. Queratitis vírica (patologia herpètica). Queratitis fúngica. Queratitis neurotròfica i carencial. Degeneracions corneals.

Tema 8. Superfície ocular III. Esclera i epísclera

Fisiologia. Escleritis anterior i posterior. Episcleritis. Escleroqueratitis. Malalties sistèmiques associades. Diagnòstic diferencial. Tractament.

Tema 9. Úvea

Fisiopatologia. Heterocromia. Uveïtis: concepte. Signes i símptomes. Associació amb el sistema HLA. Uveïtis primàries, associades a malalties sistèmiques. Uveïtis anterior i intermitja. Diagnòstic diferencial. Complicacions. Tractament. Uveïtis posterior. Esclerouveïtis. Panuveïtis. Endoftalmitis.

Tema 10. Glaucoma

Fisiopatologia de l'angle camerular i humor aquós. Concepte de glaucoma. Exploració tonomètrica, camp visual, fons d'ulls, gonioscòpia. Classificació del glaucoma: primaris i secundaris. Glaucoma d'angle obert i tancat. Glaucoma congènit. Tractament mèdic i quirúrgic.

Tema 11. Cristal·lí

L'acomodació. Presbiopia. Anomalies congènites. Alteracions de mida i posició: esferofàquia, microesferofàquia, lenticon, luxació - subluxació del cristal·lí. La cataracta. Classificació. Signes i símptomes. Tractament. Concepte d'afàquia i pseudoafàquia. Tipus d'opcions quirúrgiques: extracció intracapsular, extracció extracapsular, facoemulsificació, lentectomia. Indicacions, complicacions.

Tema 12. Neurooftalmologia I. Vies òptiques

Anatomia del nervi òptic, quiasma, cintil·lació i radiacions òptiques. Anomalies congènites de la papil·la. Malalties del nervi òptic.

Papil·litis i retinitis retrobulbar: etiologia, símptomes i tractament.
Traumatisme del nervi òptic.

Tema 13. Neurooftalmologia II. Papil·ledema

Símptomes, etiologia i tractament. Lesions i tumors del nervi òptic.
Patologia del quiasma. Hemianòpsies i quadrantanòpsies. Motilitat intrínseca de la pupil·la. Vies pupil·lars.

Tema 14. Estrabologia I. Musculatura extrínseca de l'ull I

Duccions. Versions. Nistagme: classificació, diagnòstic i tractament.
Ambliopia. Importància. Definició. Etiologia. Prevenció. Diagnòstic i tractament.

Tema 15. Estrabologia II. Musculatura extrínseca de l'ull II

Estrabisme en el nen: heterofòria, heterotropia. Profilaxi i tractament de l'estrabisme en la infància. Estrabisme paralític: símptomes i tractament.

Tema 16. Retina i vitri I

Embriologia. Anatomia. Anomalies congènites. Trastorns hereditaris: retinosi pigmentària, distròfies vitreoretinals, coroiderèmia, atròfia girata. Distròfies maculars. Degeneració macular associada a l'edat. Nous enfocaments diagnòstics i terapèutics.

Despreniment de la retina.

Despreniment regmatogènic. Etiopatogènia. Simptomatologia. Examen. Tractament profilàctic i quirúrgic. Cirurgia escleral i vitrectomia. Despreniments de retina secundaris inflamatoris, tumorals, vasculars i traumàtics.

Tema 17. Retina i vitri II. Alteracions vasculars de la retina

Retinopatia de l'arteriosclerosi i de la hipertensió arterial. Semiologia funduscòpica. Oclusió de l'artèria central de la retina i de ramals venosos i de la vena central de la retina. Telangiectasis retinianes. Vasculitis - retinitis. Manifestacions oculars de la sida. Retinopatia diabètica.

Prevalència i importància de la retinopatia diabètica. Fisiologia.

Classificació clínica basada en l'EDTRS. Utilitat de la fluoresceingrafia en el diagnòstic, classificació i tractament.

Tractament de la retinopatia diabètica: fotocoagulació. Vitrectomia.

Tema 18. Retina i vitri III. Patologia retiniana pediàtrica

Leucocòria. Diagnòstic diferencial. Retinopatia del prematur: fisiologia, diagnòstic, classificació i tractament. Persistència de vascularització fetal. Malaltia de Coats. Vitreoretinopatia exsudativa familiar.

Tema 19. Traumatologia ocular

Contusions del globus i annexos. Cremades. Causticacions. Traumatismes penetrants i perforants. Cossos estranys intraoculars, lesions per radiació.

Tema 20. Tumors intraoculars

Tumors vasculars (hemangiomes capil·lars i cavernosos). Melanoma d'úvea (iris, cos ciliar i coroides). Retinoblastoma.

SEMINARIS I PRÀCTIQUES

Les pràctiques es faran en horari de matí, des de les 9.00 fins a les 12.00 hores, al Servei d'Oftalmologia de l'Hospital de l'Esperança. Els membres del Servei acolliran als estudiants i aniran convidant-los a participar en l'activitat diària. La durada establerta és d'una setmana de dilluns a divendres. L'últim dia de la setmana de pràctiques es farà una valoració continuada sobre els coneixements assolits.

Els estudiants tenen dues activitats:

1. Seminaris conjunts (8 hores)
2. Pràctiques clíniques individuals (16 hores)

El programa dels seminaris és el que es presenta a continuació, i els professors són diferents metges adjunts del Servei d'Oftalmologia, amb horari matí igual que les classes teòriques, dimarts de 14 a 15 hores i divendres de 13 a 15 hores a l'hospital del Mar.

Seminari 1. Dolor ocular. Diagnòstic diferencial, etiologia, fisiopatologia i tractament.

Seminari 2. Ull vermell. Diagnòstic diferencial, etiologia, fisiopatologia i tractament.

Seminari 3. Pèrdua d'agudes visual. Diagnòstic diferencial, etiologia, fisiopatologia i tractament.

Seminari 4. Farmacologia ocular. Tractament tòpic, subconjuntival-subtenonià i sistèmic.

Seminari 5. Urgències en oftalmologia. Diagnòstic diferencial i tractament.

Seminari 6. Exploració de la motilitat ocular i diagnòstic diferencial de la diplopia.

Seminari 7. Cirurgia de la cataracta. Vídeos docents i diapositives. Cirurgia del glaucoma i queratoplàstia. Vídeos docents i diapositives. Cirurgia vitreoretiniana. La vitrectomia. Vídeos docents, diapositives i pàgines web.

Seminari 8. Malalties sistèmiques.

8. BIBLIOGRAFIA

Signos en oftalmología. Causas y diagnóstico diferencial

Kanski, J.

2011 Ed. ELSEVIER

440 pàg.

Manual ilustrado de oftalmología

Friedman, N. et alt.

3a. ed. 2010 Ed. ELSEVIER

334 pàg.

WEBS

www.oftalmo.com/se/
www.alcon.com